

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן
מליובאוויטש

דברים

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כד
(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ותשע לבריאה
שנת השישים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שנת הקהל

IN LOVING MEMORY OF
Mrs. Raizel bas Reb Eliyahu ע"ה Mayers
On the occasion of her second yahrtzeit,
8 Menachem-Av, 5769
ת. נ. צ. ב. ה.

DEDICATED BY HER LOVING CHILDREN
Elka bas Raizel שתחי'
Yenta bas Raizel שתחי'
Chaim ben Raizel שיחי'
and her grandchildren and great-grandchildren
שיחיו

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

דברים

ומכל האמור מובן – שזמן זה ומקום זה הי"ה זמן ומקום הכי מסוגל לביאת משיח צדקנו.

ובפשטות – שיהודי מאמין באמונה שלימה, שמשיח צדקנו – מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כו"כ⁶, וכ"משיח ודאי" (עי"ז ש"עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל)⁷ – נכנס כעת ממש לבית הכנסת, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, הוא מוליך את כולנו בתוך כלל ישראל לארץ הקודש, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי.

* * *

בעמדנו באלף הששי עצמו, לאחרי "חצות" האלף, לאחרי שנת הת"ק⁸, ולאחרי הקיצים השונים שכבר עברו, בשנת תר"ח⁹ ובשנת תרס"ו¹⁰, עד – ההכרזה של נשיא דורנו "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה" (בשנות תש"א-תש"ג)¹¹, אשר בשנים אלו ניתוסף יותר ויותר בגילוי פנימיות התורה, ובהמשך השנים ניתוסף בזה עוד יותר ויותר, עד – הפצת המעיינות חוצה בכל קצוי תבל, אפילו בפניה נידחת בעולם, ולא רק שהגיעו לשם התוצאות דהפצת המעיינות חוצה, אלא גם המעיינות דפנימיות התורה בעצמם,

...כבר סיימו כל הענינים, וביהמ"ק עומד ומוכן למעלה, ועד"ז בנוגע לכל הענינים – כבר "הכל מוכן לסעודה", ישנם כל הענינים מוכנים ככתיבה סגורה ונתנו התיבה והמפתח לכל יהודי¹²,

הדבר היחיד שאליו מחכים הוא – שיהודי יצעק עוד צעקה, ועוד בקשה ותביעה ועוד תזכורת: "עד מתי?!"...

ועל ידי זה הוא פועל שמשיח צדקנו נכנס עכשיו לבית הכנסת, ולוקח את כל היהודים כאן בתוך כלל ישראל לארצנו הקדושה, ירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לביהמ"ק השלישי.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind> יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

חשיבותו של אותו מקום, "חבל ארגב" – (א) שהוא קשור ל"היכל מלך", (וב) שהוא "שניה לה" לגבי לקיחת השמן למקדש ממקום זה – קשורות זו לזו בתוכנן.

ב. רגב בעבר הירדן

כדי להבין זאת¹² יש להבהיר תחילה את הענין של "שניה לה רגב בעבר הירדן":

מדברי המשנה בפשטות – "אבא שאול אומר שניה לה... – מובן¹³. שיש מחלוקת בין תנא קמא לבין אבא שאול אם שמן של רגב היה "שניה לה" אם לאו¹⁴, ובמיוחד כאשר גם לגבי סולת ויין עבור בית המקדש נאמר במשנה¹⁵, שיש "אלפא" ו"שניה להן", ולגבי שני ענינים אלו מוזכר המקום שהוא "שניה להן" – (א) כהמשך ל"אלפא", (ב) כמשנה סתם¹⁶.

יש להבין: מהו יסוד המחלוקת בין תנא קמא לבין אבא שאול? ובכלל – כיצד תיתכן מחלוקת אודות מציאות¹⁷, אם זהו שמן מובחר אם לאו¹⁸?

ויש לומר, שדבר זה מוסבר על ידי שאבא שאול מוסיף ומפרט "רגב בעבר הירדן", בכך

א. חשיבות חבל ארגב

בפרשתנו מסופר כיצד נצחו בני ישראל את "עוג מלך הבשן ואת כל עמו.. ונלכדו את כל עריו.. כל חבל ארגב ממלכת עוג בבשן"¹

בהקשר עם "חבל ארגב" אנו מוצאים שני ענינים המצביעים על חשיבות מקום זה:

(א) רש"י² מבאר, לפי התרגום³, שהמשמעות של המילה "ארגב" היא "פלטין", "היכל מלך". וכל החבל נקרא על שם "היכל המלך".

(ב) במשנה⁴ נאמר: "תקוע⁵ אלפא לשמן (שהשמן של העיר "תקוע" הוא "ראשון ומובחר לשמנים"⁶ לבית המקדש, אבא שאול אומר: שניה לה רגב בעבר הירדן". ואבי מורי מסביר⁷, ש"רגב הוא חבל ארגב" שהוא בחלקו של מנשה שבעבר הירדן.. כמו שנאמר בפרשת דברים⁹.

ובכך הוא מסביר¹⁰ את הטעם הפנימי לכך שדוקא "יאיר בן מנשה לקח את כל חבל ארגב"¹¹ – כי "יאיר הוא מלשון אור, ואור נמשך משמן".

כל פרט בתורה מדוייק לחלוטין. ויש לומר, ששתי נקודות אלו שמספרת התורה על

(1) פרשתנו ג, ג"ד.
 (2) עה"פ (ד).
 (3) אונקלוס כאן (וע"פ תרגום שני למג"א א, ג). וראה גם פרש"י למ"ב טו, כה (שהוא בפרש"י כאן). אבל בערוך (ע' טרוכנא): שם מחוון.
 (4) מנחות פ"ח * מ"ג (פה, ב).
 (5) במשנה שבמשניות (וכ"ה בתורת לוי"צ שבסמוך): תקועה (וראה שנויי נוסחאות למשניות שם).
 (6) ל' הרע"ב שם.
 (7) תורת לוי"צ למס' מדות (ס"ע רפד). וראה ההערה על גליון המשניות (הוצאת יכ"ן ובעז) מנחות שם בשם האחרונים.
 (8) ואין להקשות על תוס' אל"ף בתחלת התיבה – עדמ"ש בראב"ע פרשתנו כאן.
 (9) פרשתנו שם, יג"ד.
 (10) תורת לוי"צ שם ס"ע רצא ואילך.
 (11) פרשתנו שם, יד.
 (* כ"ה במשניות ובגמרא – פ"ט.

... מ'האָט שוין פֿאַרענדיקט אַלע ענינים, און דער ביהמ"ק איז עומד ומוכן למעלה, ועד"ו בנוגע צו אַלע ענינים – איז שוין „הכל מוכן לסעודה“, מ'האָט אַלע ענינים פֿאַרטיק ווי אין אַ פֿאַרמאָכטע תיבה און מ'האָט אַפּגעגעבן די תיבה און איר שליסל צו יעדער איד¹²,

די איינציקע זאך אויף וואָס מ'וואָרט איז – אַז אַ איד זאָל געבן נאָך אַ געשריי, מיט נאָך אַ בקשה ותביעה און נאָך אַ דערמאָנונג: „טו מחי"?!“

און דורך דעם טוט ער אויף אַז משיח צדקנו קומט אַריין איצטער אין דעם ביהכנ"ס, און נעמט מיט אַלע אידן דאָ בתוך כלל ישראל אין ארצנו הקדושה, ירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לביהמ"ק השלישי.

(משיחות ש"פ דברים, שבת חזון, ת"ב (נדחה), יו"ד אב (לפני ערבית) ו"א אב תנשא)

(12) ראה לקי"ש חכ"ח ע' 289. וש"נ.

כמדובר לאחורונה כמה וכמה פעמים, שלפי כל סימני הגאולה, "הנה זה (משיח) בא" תיכף ומיד ממש (ומה שעדיין לא בא, אינו מובן כלל).

* * *

ענין זה הוא בתוקף יותר בהמצאנו עכשיו בבית משולש, ביהכנ"ס, ביהמ"ד ובית מעשים טובים וגמילות חסדים, ובמיוחד – של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משה שבדורנו – שזוהו מעין והכנה לבית המקדש השלישי, שאף הוא בית משולש: ביתי בית תפילה¹, בית תורה (מקום סנהדרין ליד לשכת הגזית²), ובית גמילות חסדים (שנמשך ע"י הקרבת הקרבנות³).

...ובפרט שנוסף לזה ה"ו זמן זכאי – שבת תשעה באב בזמן תפילת מנחה, כשמתעוררת התגברות חדשה של (לידת ו) מזל משיח צדקנו, ונוסף לזה – בשנת ה'תנשא, ר"ת ה' תה"י שנת נפלאות אראנו, עד להנפלאות של הגאולה האמיתית והשלימה (שעליהן נאמר "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות⁴).

אין כוונתו רק להבהיר לאיזו „רגב“ כוונתו¹⁹, אלא גם להדגיש את החידוש שבכך: הסיבה שלדעת תנא קמא אין השמן של רגב מתאים להיות „שניה לה“, שהוא „קרוב .. להיות משובח²⁰ לשמן של תקוע שבארץ ישראל, היא משום שרגב נמצאת בעבר הירדן, כדלהלן. ולכן מבהיר אבא שאול, שלמרות שרגב היא „בעבר הירדן“, בכל זאת הוא סובר שהשמן של „רגב“ הוא „שניה לה“.

ג. התבטלות כשמן – רק מלמעלה

ההסבר לכך בדרך החסידות הוא:

ידוע²¹, ששמן הוא רמז להתבטלות. כפי שרואים ששמן גשמי נעשה באמצעות כתישת הזית, „כתיית למאור“, וכאשר מדליקים אותו, הרי השמן „נמשך אחר הפתילה ונכלה ונשרף הכל .. שלא נשאר ממנה כלום²², ואף הבעירה עצמה היא בחשאי²³, ללא רעש – וכל זה מצביע על התבטלות מוחלטת של מציאותו העצמית.

לדרגה זו של ביטול המציאות, התבטלות מוחלטת, בדומה לשמן המתכלה לחלוטין – אין האדם יכול להגיע בכחות עצמו²⁴, על ידי עבודתו והתבוננותו ברוממות הא"ל ובשפלות האדם²⁵, כי מכל שהאדם יבטל את עצמו, עדיין זוהי דרגה של ביטול היש, שהאדם מכניע ומבטל את ישותו כלפי הקדוש-ברוך-הוא, אך עדיין הוא „דבר בפני עצמו²⁶“.

19) את"ל שיש „רגב“ אחרת (ובפרט אם היא בא"י) שצריך לשלול (ע"ד מ"ש ברש"י כתי"ר וע"ב מנחות שם מ"א בנוגע ל„כופרים (חפריים) בבקעה“).

20) ראה ל' הרע"ב למנחות שם ד"ה שני'.

21) תו"א תצוה פא, סע"ג ואילך. שם בהוספות ק', ד ואילך (וראה שם מקץ (מ, ד) שהוא בחי' יראה עילאה, בבחי' בטול ממש). שערי אורה לה, ב ואילך. לו, א ואילך. ובכ"מ.

22) תו"א תצוה (שם, ד).

23) חז"ג לט, א. תו"א מקץ שם (סע"ד). בהוספות תצוה שם.

24) להעיר ממחז"ל אין חבוש מתיר עצמו (ברכות ה, ב).

25) ראה רמ"א או"ח סצ"ח ס"א.

26) ראה לקו"ת ברכה צח, ב.

„מציאותו“ העצמית אינה יכולה לגרום לביטול המציאות לחלוטין.

התבטלות המציאות לגמרי יכולה להגיע רק²⁶ על ידי גילוי מלמעלה²⁷: כאשר מתגלה אצל האדם אור אלקי – ומצד הקדוש-ברוך-הוא הרי אין כלל מקום לשום מציאות זולתו ח"ו – מתבטלת מציאות האדם בדרך מוחילא.

אך כדי שהגילוי מלמעלה יורגש בו וישפיע עליו, צריך האדם להיות כלי לכהן. כלומר, עבודת האדם היא הכנת עצמו להיות כלי מתאים לגילוי האור מלמעלה, אך ההתבטלות עצמה אינה נעשית על ידי עבודתו של האדם, אלא על ידי הגילוי מלמעלה.

ד. ארץ כנען מקודשת מעבר הירדן

לפי זה יובן ההבדל בין ארץ ישראל לבין עבר הירדן לגבי „שמן“ עבור בית המקדש:

ההבדל בין ארץ ישראל לעבר הירדן הוא: ארץ ישראל היא ארץ שבעת העממין, אשר מלכתחילה בחר בה הקדוש-ברוך-הוא מכל הארצות להיות ארץ הקודש, וכך הוא נתנה לאבות הקדושים לאחוזת עולם. לעומת זאת עבר הירדן אינה ארץ שנקבעה מלכתחילה עבור בני ישראל, אלא „נטלו מעצמה²⁸“ בני גד ובני ראובן בקשורה: „יתן את הארץ הזאת לעבדך לאחוזתו²⁹“.

ולכן יש הבדל מהותי לגבי הקדושה והשראת השכינה³⁰ בארץ ישראל. לעומת עבר

27) סה"מ קונטרסים ח"ב שכה, א. ובכ"מ. וראה סידור בעהרה לתיקון מצות (קנב, א) ד, עיקר היראה היא הבאה מלמעלה (שלמעלה גם מבחי' יר"ע, ירא בשת).

28) ספרי תבוא כו, ג (הובא ברמב"ן חקת כא, כא).

וראה ירושלמי בכורים פ"א ה"ח (אלא ששם דחצי שבט מנשה – דבי' עסקינן – לא נטלו מעצמן, אבל גם הוא בא בצירוף ובהמשך לבקשת בני גד וראובן, וכבר שקו"ט בזה. ואכ"מ – וראה לקו"ש חכ"ח ע' 210 ואילך).

29) מסות לב, ה.

30) אלא שישאל מוסיפין בה קדושה – וע"ד שבת דמקדשי וקיימא (ביצה יז, א) וע"י זכור את יום השבת – נעשה – לקדשו (תו"א יתרו ד"ה זכור (סט, ג). ובכ"מ).

ועוד – ידוע דשתי קדושות בא"י – א) הקדושה מחמת השכינה השורה בה, ב) הקדושה הגורמת לחיוב מצות

הירדן³¹, כדברי חז"ל³², "ארץ כנען³³ מקודשת מעבר הירדן, ארץ כנען כשרה לבית שכינה": הקדושה של ארץ ישראל אינה תלויה בישראל ובעבודתם, אלא היא באה מלמעלה – "ארץ³⁴ אשר... תמיד עיני ה' אלקיך בה".

ואילו הקדושה של עבר הירדן, שנעשתה נחלת ישראל עקב בקשתם, היא דרגה שהנברא גורם לה.

ה. שמן מובחר – דוקא בארץ ישראל

וזהו ההסבר למחלוקת שבין תנא קמא לבין אבא שאול:

לפי תנא קמא יכול שמן מובחר להיות רק מארץ ישראל. כי דוקא בארץ ישראל מאירה אלקות בגלוי, עד לאופן של ראייה – "עיני ה' אלקיך בה" – ולכן זהו מקום המתאים להתבטלות מוחלטת – "שמן",

ובמיוחד כפי שאדמו"ר הזקן מסביר³⁵ את המילים, "עיני ה' אלקיך בה", ש"עינים הם כנויים להמשכת והארת אור החכמה" – ושמן קשור לחכמה³⁶, כדברי חז"ל³⁷, "מתוך שרגילין בשמן זית חכמה מצויה בהן".

התלויות בארץ, הבאה ע"י כיבוש – ראה בארוכה אנציקלופדי תלמודית ע' ארץ ישראל (ס"ע ריג ואילך). וש"נ.

(31) הבא לקמן הוא בהתאם להמבואר באוה"ת מטות (ע' א"ש) – מס' הגלגולים פט"ז) דעבר הירדן מל' דיצירה (וג"ד דעשי'), אבל א"י ו"ק דיצירה. ע"ש. וראה גם ד"ה ומקנה רב תרכ"ט (ע' רנט).

החילוק בין א"י לעבר הירדן ע"ד הנגלה – שקו"כ בכוכ"ס ספרים, ומהם: תשב"ץ ח"ג ס' קצח וס" ר. כפתור ופרח פ"י (פמ"ח). ברכי יוסף או"ח סתפ"ט סק"ג. אוצר הספרי (להגר"מ זעמבא) – נדפס בריש ספרי זוטא (עם אמבוהא דספרי) ע' כט ואילך. וראה צפע"ג עה"ת פרשתנו כאן (פסוק יד"טו). מפענח צפונות ע' קנב. ועוד. וראה אנציקלופדי תלמודית שם (ע' רה"ו. ע' רח) וש"נ.

(32) במדבר"ר פ"ז, ח (ספרי זוטא נשא ה, ב) – הובא ברמב"ן חוקת שם. אוה"ת ה"ה ומקנה רב שם. ועוד.

(33) אפילו בעת היותה ארץ ננען – מקודשת כו'.

(34) עקב יא, יב.

(35) אגה"ק ס' יד.

(36) ראה במקומות שצויינו בהערה 21.

(37) מנחות פה, ב. וראה רש"י כת"י שם.

ויש לומר, שגם בשם "תקוע" נרמזת החשיבות של ה"שמן": "תקוע" היא בלשון "ויתקע מחשבתו בחזק"ם³⁸. ובענינו – "יתקע מחשבתו בחזק" באור האלקי שיתגלה בארץ ישראל, באופן שמתאחדים עם האור והקדושה, ולכן גילוי האור משפיע ומביא לידי התבטלות מושלמת.

ואילו בעבר הירדן, אין גילוי זה של אור הקדושה מלמעלה, שיגרום להתבטלות מוחלטת של המציאות, ולכן אין השמן של "רגב בעבר הירדן" יכול להיות "שניה לה" – אין הוא יכול לדמות לשמן ולהתבטלות של ארץ ישראל. אין זו אותה מהות של שמן.

ו. אבא שאול: גם בעבר הירדן הקדושה מלמעלה

אך אבא שאול סובר, שהשמן של רגב יכול להיות "שניה לה", כי למרות שקדושת עבר הירדן אינה כקדושת ארץ ישראל עצמה, ומשום כך אין מקום זה יכול להיות "אלפא לשמן", בכל זאת גם זו קדושה הנעלית מן הנבראים, ויכולה להביא לידי התבטלות המציאות³⁹, שהיא ביחס להתבטלות המוחלטת של ארץ ישראל, כך שהיא "שניה לה".

כי גם בעבר הירדן נמשך גילוי אור מלמעלה: קדושת עבר הירדן לא נגרמה⁴⁰ על ידי בני גד ובני ראובן, אלא על ידי שהקדושה ברוך-הוא הסכים וקבע שזאת תהיה נחלתם, ובכך הוא קדש מקום זה בקדושה מיוחדת, ובני גד ובני ראובן גרמו⁴¹ באמצעות בקשתם להמשכת הקדושה הזאת.

בדומה למשמעות הפשוטה של "נטלו מעצמם", שאין הכוונה לומר שהם לקחו זאת

(38) לשון התניא ספ"ג.

(39) להעיר מד"ה ומקנה רב שם: שגם הארץ הזאת (עבר הירדן) הגם שאינה מקודשת כ"כ תהי' לכם לאחווה בבחי' ירושה ע"י העבודה בהעלאת נה"ב (וראה שם לפני"ו שהיא בחי' רצוא ליכלל וליבטל באו"ס בה").

(40) ראה לעיל הערה 30.

(41) ולאופן הב' באוה"ח (פרשתנו ג, יג) שהיא בכלל ירשות האבות – אין לבני גד כו' שייכות לעצם הקדושה דעבר הירדן. ואכ"מ.

דאזיקער אָרט איז אַ זמן ומקום הכי מסוגל אויף ביאת משיח צדקנו.

ובפשטות – אַז אַ איד איז מאמין באמונה שלימה, אַז משיח צדקנו, „מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כו"י", און אַלס „משיח ודאי" (דורך דעם וואָס „עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל") – קומט איצטער ממש אַריין אין דעם בית הכנסת, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, ער פירט אַלע אידן בתוך כלל ישראל אין ארץ הקודש, אין ירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי.

* * *

שטייענדיק באלף הששי עצמו, לאחרי „חצות" האלף, לאחרי שנת ה'ת"ק, און לאחרי די פאַרשידענע קיצים וואָס זיינען שוין דורך, בשנת תר"ח ושנת תרס"ו, ביז – די הכרזה פון נשיא דורנו „לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה" (בשנות תש"א-תש"ג)¹, וואָס בשנים אלו איז אַלץ מערער צוגעקומען אין גילוי פנימיות התורה. ובהמשך השנים איז אין דעם צוגעקומען מערער און מערער, ביז – הפצת המעינות חוצה בכל קצוי תבל, אפילו אין אַ פינה נידחת בעולם, און ניט נאָר וואָס דאָרטן האָבן דערגרייכט די תוצאות פון הפצת המעינות חוצה, נאָר אויך די מעינות פון פנימיות התורה בעצמם.

(6) רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ד.

(7) רמב"ם שם.

(8) ראה ס' השיחות תש"נ ח"א ע' 254. וש"נ.

(9) ראה ס' השיחות תורת שלום ע' 237. אגרות קודש אדמו"ר מהור"י צ"א ע' תפ.

(10) ראה שיחת אחש"פ תשל" (נדפסה בהמשך תרס"ו בהוספות. לקו"ש ח"ז ע' 209).

(11) „קול קורא" ב„הקריאה והקדושה" תש"א-תש"ג (אגרות קודש אדמו"ר מהור"י צ"א ע' שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ח"ו ע' תל ואילך).

הוספה

בשורת הגאולה

לג.

ווי גערעדט לאחרונה כו"כ פעמים, אַז לויט אַלע סימני הגאולה איז „הנה זה (משיח) בא"י תיכף ומיד ממש (און דאָס וואָס משיח איז נאָך ניט געקומען איז אינגאַנצן ניט פאַרשטאַנדיק).

* * *

דער ענין איז נאָך שטאַרקער געפינענדיק זיך איצטער אין אַ בית משולש, אַ ביהכנס, ביהמ"ד און בית מעשים טובים וגמילות חסדים, ובמיוחד – פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משה שבדורנו – וואָס דאָס איז מעין והכנה צו דעם בית המקדש השלישי, וואָס איז אויך אַ בית משולש: ביתי בית תפלה, בית תורה (מקום סנהדרין לעבן לשכת הגזית³), און בית גמילות חסדים (וואָס ווערט נמשך דורך) הקרבת הקרבנות⁴.

. . . ובפרט אַז דערצו איז דאָס אויך דער זמן זכאי – שבת תשעה באב בזמן תפלת מנחה, ווען עס ווערט אַ התגברות חדשה פון (לידת ו)מזל משיח צדקנו, און דערצו נאָך – אין דעם יאָר ה'תשנ"א, ר"ת ה' תהי' שנת נפלאות אראנו, ביז די נפלאות פון דער גאולה האמיתית והשלימה (אויף וועלכע עס שטייט „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות⁵).

איז דערפון אַלעם מובן – אַז די איצטיקע צייט און דער

(1) שה"ש ב, ח. ובשה"ש עה"פ.

(2) ישעי' נז, ז.

(3) ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. מכילתא ס"פ יתרו. פרש"י ר"פ משפטים. מדות פ"ה

מ"ד. סנהדרין פו, ב (במשנה). רמב"ם הל' סנהדרין פ"ד ה"ב.

(4) ראה בארוכה מכתב בין עשירי בשבט וט"ו בשבט תשמ"ז (לקו"ש חל"א ע' 235

ואילך). סה"ש תשמ"ז – שיחת ש"פ תרומה. וש"נ.

(5) מיכה ז, טו.

לקוטי

דברים

שיחות

כך גם לגבי „ארגב" – מלשון „פלטין": כאשר כבשו את „חבל ארגב" הוא הפך מ„היכל מלך" בשר ודם, של אומות העולם – עוג מלך הבשן, ל„היכל מלך" של המלך האמיתי, מלכו של עולם.

ולכן „ארגב", אשר נעשה „פלטין של מלך", של מלכו של עולם – הוא מעין ארץ ישראל בכלל, שהיא „פלטין של מלך".

ולכן גם השמן וההתבטלות של מקום זה הוא מעין (שניה לה) של ההתבטלות אשר בארץ ישראל.

ת. לשכת בית שמניא

ויש לומר, שדברי אבא שאול שהשמן של „רגב בעבר הירדן" הוא „שניה לה" מתאים לשיטתו, ועולה בקנה אחד עם ענין נוסף שאומר אבא שאול לגבי השמן שבמקדש:

במשנה במסכת מדות נאמר⁴⁴, שהיו ארבע לשכות בארבע הפינות של עזרת נשים בבית המקדש. ומובא במשנה, שרבי אליעזר בן יעקב אמר אודות הלשכה המערבית דרומית „שכחתי מה היתה משמשת". ואבא שאול אמר: „שם היו נותנים יין ושמן, היא היתה נקראת לשכת בית שמניא".

מדוע שכה רבי אליעזר בן יעקב דוקא את התפקיד של לשכה זו שבעזרת נשים? מבאר על כך אבי מורי ז"ל⁴⁵ בדרך הקבלה, שלשכה זו כשלעצמה קשורה לדרגת יסוד ז"א שבה אפשרית השכחה, אך על ידי ש"ש היו נותנין יין ושמן" – ויותר מכך: הלשכה „נקראת על שם שמן ולא על שם יין גם כן" – הובטח „שבל ישכחו מה היתה משמשת .. כי שמן זית מחזיר⁴⁶ הוכרון".

ודוקא אבא שאול הזכיר זאת, כי דרגתו של אבא שאול – יסוד אבא שביסוד ז"א⁴⁷ –

בפועל ממש על דעת עצמו, אלא הכוונה היא, שהם „לקחו" זאת באמצעות בקשתם, אך הנתניה באופן מעשי היתה תלויה בתשובתו של משה וברצונו של הקדוש-ברוך-הוא⁴².

וזהו ההבדל בין עבר הירדן לבין חוץ לארץ: גם בחוץ לארץ יש בכחו של יהודי ומחובתו לגרום לכך שהאלקות תאיר שם בגלוי, כדברי רבותינו נשיאינו⁴³. „ליצור כאן (בחוץ לארץ) ארץ ישראל". אך כיון שהגילוי נעשה על ידי האדם, כלשון הפתגם הנ"ל, הרי זו דרגה שאינה מעל לדרגה שנברא מוגבל יכול „להמשיך".

ולעומת זאת, את דרגת הקדושה של עבר הירדן אין היהודי יכול ליצור בעצמו, אלא לבקש ולגרום שקדושה זו תושפע מלמעלה.

וכיון שקדושת עבר הירדן נעלית מן האפשרות שהיא תיווצר על ידי הנבראים, לכן היא יכולה להביא אותם לידי התבטלות מוחלטת של מציאותם. אלא שמאחר שזוהי דרגה שבכל אופן קשורה לנבראים, אשר ביכולתם לבקשה ולעוררה, לכן אין היא דומה להתבטלות המוחלטת של ארץ ישראל עצמה. ולכן השמן של „רגב בעבר הירדן" הוא רק „שניה לה".

ז. כיבוש רוחני

לפי כל האמור לעיל יובן הקשר בין שני הענינים המוזכרים לעיל, בסעיף א', לגבי „חבל ארגב" – כי המעלה המיוחדת של ה„שמן" וההתבטלות של „רגב" נרמז במשמעות המילה „ארגב" – מלשון „פלטין", „היכל מלך":

כאשר יהודים כובשים חבל ארץ, אין זה כיבוש בגשמיות בלבד, שהבעלות על ארץ זו עוברת לידי ישראל, אלא זהו גם ובעיקר כיבוש רוחני – הארץ וכל עניניה עוברים לרשות הקדושה, לרשות גוי קדוש.

(44) פ"ב מ"ה.

(45) תורת לוי"צ שם ע' רפג ואילך. ע"ש.

(46) ראה הוריות יג, ב.

(47) שם ע' רצא.

(42) ראה פרשתנו (ג, יח) ה' אלקיכם נתן לכם את הארץ הזאת לרשתה.

(43) אגרות קודש אדמו"ר מהררי"ץ ח"א מכתב עדר.

קשורה לענין הזכרון, שהרי „זכרון“⁴⁸ הוא מבחינת חכמה יסוד אבא“.

ולכאורה, אין ברור בפנימיות הענינים: אם החידוש המיוחד כאן הוא דוקא השמן, שהוא „מחזיר הזכרון“ – מדוע היה בלשכה זו גם יין, ויותר מכך: אבא שאול מזכיר את היין במפורש ואף מקדים את היין לשמן („שם היו נותנין יין ושמן“) – ובמיוחד כאשר מהותו של יין היא להיפך מזכרון, כפי שמבאר אבי מורי ז”ל⁴⁹ „מייך אדרבה נמשך שכחה“?

ט. זכרון – דוקא במקום של שכחה

ההסבר לכך הוא, שאדרבה – היא הנותנת:

החידוש כאן הוא שה„זכרון“ חודר ו„נמשך“ במקום שאינו שייך לדרגה זו מצד עצמו, ויותר מכך – הוא גורם לשכחה.

ולכן מקדימים ואומרים „שם היו נותנין יין“, בכך מודגש שהלשכה כשלעצמה קשורה לייך⁵⁰ שממנו „נמשך שכחה“. אך כאשר שמים שם שמן, והוא נעשה העיקר – הלשכה „נקראת על שם שמן“ – נמשך ענין הזכרון, ומביא בודאות לידי כך „שביל ישכחו מה היתה משמשת“.

הסבר זה מתאים גם לאמור לעיל, שדרגת אבא שאול היא „יסוד אבא שביסוד ז”א“: ב„יסוד ז”א“ כשלעצמו אפשרית, כביכול, שכחה^{50*}. אך באמצעות ההמשכה לעולם מדרגת „יסוד אבא“ ב„יסוד ז”א“ נגרם ענין של זכרון גם ב„יסוד ז”א“.

לפי זה יש להסביר שאבא שאול הולך בשיטתו גם בדין של „שניה לה רגב שבעבר הירדן“⁵¹: גם בהלכה זו החידוש דומה לאמור

לעיל, שגם במקום שבו ההתבטלות היא באופן של התבטלות היש, אך „מציאות“ האדם נשארת, גם במקום זה – עבר הירדן – מגיעה התבטלות בדרגת „שמן“, כדלעיל.

בדומה לאמור לעיל על לשכת בית השמנים, שדוקא במקום ש„נותנין יין“, אשר אפשרית שם שכחה, כיון שזוהי דרגה הקשורה לנבראים („מציאות“) שיכולים להשתנות⁵², דוקא במקום זה חודר גם כן ענין הזכרון, הנובע מחכמה והתבטלות.

י. „יין“ ו„שמן“ באותה לשכה

ההוראה הנלמדת מכל זה לעבודתו הרוחנית של כל אחד ואחד היא:

ידוע, שהתורה מכונה הן יין והן שמן⁵³. ההבדל הכללי ביניהם בעבודתו הרוחנית של האדם הוא⁵⁴: „יין“, המביא שמחה, רומז ללימוד התורה בהתלהבות – אורייתא קא מרתחא ליה⁵⁵ (= התורה רותחת אצלו); ואילו „שמן“, ענין של סוד⁵⁶, רומז להתבטלות הנדרשת לפני ובעת לימוד התורה, כדברי חז”ל⁵⁷ שצריך להיות „ברכו בתורה תחילה“.

עלולים, אפוא, לטעות ולחשוב, שאלה הם שני ענינים סותרים: „יין“ רומז ל„מציאות“ – התלהבות, ואילו „שמן“ רומז להתבטלות. ולכן, למרות שנדרשים שני כיוונים אלו, אי אפשר שיחולו באותו זמן, אלא כל אחד מהם בנפרד: לפני הלימוד צריך להיות „ברכו בתורה“ כדי להגיע לידי „ונפשי כעפר לכל תהיה“, ולאחר מכן, בעת הלימוד עצמו, שבו דרושה הבנה והשגה שכלית, מורגשים רק ההתלהבות והתענוג – ה„יין“ שבתורה⁵⁸.

52 ראה הל’ ת”ת לאדה”ו פ”ב ה”י בסופה.
53 ראה שה”ש רבה עה”פ (א, ב) טובים דודיק מין (ובהנמטן שם).
54 ראה לקו”ת שה”ש ב, ד, ג, ב”ג. אמרי בינה ש’ הק”ש פנ”ד ואילך. ועוד. וראה ס’ הלוקטים (דמאמרי הצ”צ) ערך יין סעיף ה.
55 תענית ד, רע”א.
56 נסמן לעיל הערה 23.
57 נדרים פא, א. ב”מ פה, ריש ע”ב.
58 להעיר מתניא ספמ”א.

אך אבא שאול מסביר, שצריך לשים „שמן“ באותה „לשכה“ ששמים את ה„יין“. ויותר מכך: היין צריך להיות טפל לשמן, עד כדי כך שהלשכה נקראת דוקא על שם השמן. אמנם, הכרחי שיהיה „יין“ – ההתלהבות בהבנת ובהשגת התורה, אך יש לזכור תמיד, שגם העיסוק בהתלהבות בלימוד התורה צריך להיות חודר בהתבטלות כלפי נותן התורה⁵⁹.

ועל כך מבהירה המשנה מה עלול לצאת לולא זאת – „שכחתי מה היתה משמשת“, שהדיוק בענין זה הוא: רבי אליעזר בן יעקב ידע שהיתה לשכה, מקום מיוחד שהוקדש רק לעניני ביתו של הקדוש-ברוך-הוא ורצונו, אך אין חשיבות ל„מה היתה משמשת“. כניסוח המפורסם⁶⁰ „אילו נצטוו לחטוב עצים“, הרי זה באותה לשכה⁶¹ וחשוב רק שתהיה שם עבודה רוחנית באופן כללי – קבלת עול, אהבת ה’, יראת ה’ – ללא הדיוק של פירוט לפרטים⁶² וכדומה,

ודבר שאין לגביו שום הבדל – שוכחים –

כך גם בלימוד התורה: חשוב לו שיהיה לימוד תורה גדול בכמות ובאיכות, אך אין חשוב לו „מה היתה משמשת“ – אין זה שורש נשמתו⁶³ לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

59 ראה גם לקו”ש [המתורגמים] חס”ו ע’ 354 ואילך.
חיי”ש ע’ 46 ואילך.
60 לקו”ת שלח מ, א. וראה מר”ג ח”ג פנ”א בהערה.
61 ובפרט מחרב ביהמ”ק ונשלמה פרים שפתינו ובטל החילוק דכהן לוי וישראל וכו’.
62 ראה שער היחוד פ”א”ד בנוגע להתבוננות שצ”ל בפרשיות דוקא. קונטרס העבודה פ”ו.
63 ואולי י”ל שזוהי עבודת ודרגת ראבי”מ מצ”ע, והשכחה היא למעליזתא, ע”ד שכחת ר’ זירא דתלמוד בבלי

(=להסיק ולהבין את הסוגיה בהתאם לפסק ההלכה),

עד אשר יכול להיות כאן למטה, שיווצר מצב של חריף, אך ללא „ומסיק“⁶⁴ כלל,

לכן אומר אבא שאול ומזכיר, שיש ליישם את לימוד התורה במעשה מסויים בפועל, ובאופן כללי – לימוד המביא לידי מעשה.

כאשר יש ליהודי רק את ה„יין“ שבתורה, ייתכן שלא ירצה להנתק מהתענוג שבהבנת התורה כדי לעסוק במעשים, הקשורים לפעמים לכפה – מעשה מלשון⁶⁵ מעשין על הצדקה⁶⁶.

אך כאשר לימוד התורה חודר בהתבטלות, ומטרת הלימוד היא כדי לדעת כיצד לכוין לרצון העליון⁶⁷, דוקא אז גדול לימוד (כולל המשמעות – גדלות הלימוד), הלימוד הוא באופן ש„מביא לידי מעשה“, עד לעיסוק דוקא במעשים, כפי שמספרת הגמרא⁶⁸ בהרחבה על רבי חייא – שעשה את המעשים דוקא בגופו ממש, ומסיים: כמה גדולים מעשי חייא.

(משיחות ש”פ דברים תשמ”ב, תשל”ו)

(ב”מ שם, א. א. נת’ בתו”א סט, ג. אה”ת ואתחנן ס”ע עה ואילך. המשך תרס”ו ע’ יג. ובכ”מ. וראה שערי אורה שבהערה הבאה)

עד שהזכירו אבא שאול והעלהו לדרגה נעלית עוד יותר. ואכ”מ.
64 ראה שערי אורה (כג, א ואילך).
65 ב”י לטו”ד סרמ”ח.
66 ד”ה ועבדי דוד (הא’) תרצ”ט בתחלתו. ועד”ו בלקו”ת בחוקתי מה, א.
67 ראה אגה”ק (סכ”ט) שזהו דוקא ע”י הלכות שבתורה.
68 כתובות קג, ב. ב”מ שם, ב.

לזכות

כ”ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד